

Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Jany Marešové:

Human preference to animal species and its impact on species conservation

Předkládaná disertační práce se opírá o 7 samostatných článků, přičemž ve čtyřech z nich je doktorandka na prvním místě. Převážně se jedná o vědecká sdělení v impaktovaných časopisech v jednom případě byly získané poznatky uspořádány do kapitoly v knižní publikaci.

I když se s tímto velmi zajímavým výzkumem setkávám již delší dobu, podle názvu disertace by mi nemuselo být jasné, co se v textu ukrývá, protože samotná preference může nabývat mnoha forem. Jako zoologové se s ní často setkáváme ve slovním spojení s potravou – tedy potravní preference. Tato preference se ale může vyskytovat i v souvislosti s aberantním pohlavním chováním. Nechci ale v žádném případě v tomto směru dále popouštět uzdu fantazii. Jedno je totiž jisté, že člověk preferenci ke zvířatům má a se stoupající technologickou mocí na jedné straně a ústupem volné přírody na druhé straně by mohl její význam silně stoupat a výrazně zasáhnout do osudu zvířat na Zemi. Použil jsem kondicionál, protože v poslední době se i tato stránka začíná zohledňovat.

Předkládaný soubor prací se snaží nenápadný drift generovaný estetickou preferencí člověka systematicky rozkrýt a kvantifikovat a tak jasně ukázat, že je třeba mít se na pozoru před novým vynořujícím se negativním faktorem, který modifikuje přežívání fauny. Překvapivě se tak lidské estetické vnímání může pasovat do role ekologického antropického faktoru a předkládaná disertace se tedy z tohoto hlediska jeví jako velmi originální soubor ekologických studií, který tento antropický faktor důkladně studuje. Musím ale k tomuto velmi kladnému ocenění dodat, že na prvních krůčcích v uvedeném směru výzkumu jsem dosah této disertace vůbec neviděl a možná, že ani doktorandka si na začátku nebyla všech aspektů a dosahů plně vědoma. Nechť ale tento případ slouží za příklad toho, že odvážnému štěstí přeje, a když se pracuje se zájmem a systematicky, úspěch se dostaví. Nicméně k disertaci mám několik poznámek a dotazů:

- 1) Dotazování mladých lidí (studentů) po celém světě, kteří mají k přírodě a biologii velmi blízko, může přinášet vzájemně podobnější výsledky než by ukázaly hodnoty skutečných průřezů lidské populace. Jestliže je ale tento výzkum v silné relaci k chovným zařízením, jako jsou zoo, tento posun od průměrné populace je zcela namístě, neboť jak návštěvníci, tak zaměstnanci chovných zařízení, jsou zatíženi asi podobným vztahem ke zvířatům. A tak pokládám otázku, jak by asi dopadlo dotazování starších lidí, případně lidí s jinými životopisy, kteří by do zoo nikdy nepřišli?
- 2) Protože je v práci vyzvedávána vysoká podobnost estetického vnímání studovaných lidských populací, rád bych se zeptal obráceně, zda ze studií vyplynuly nějaké alespoň náznaky kulturní odlišnosti, které by mohly případně vést k modifikacím v dalších testech?
- 3) Ke studii č. 4 – Proč jsou aposematické vzory vnímány jako krásné. Není v tom vnitřní rozpor? Dále není jasné – proč obrázek celého hada by měl evokovat bezpečnou vzdálenost? U celého hada je především vidět, že je např. stočen v klidu a nechystá se k nějaké akci nebo jeho chování je předpověditelné, což vůbec není jasné u fragmentů. Na str. 13, první odst. – nerozumím myšlence, proč by detailní pohled mohl přinášet větší atraktivitu?
- 4) Str. 5 druhý odstavec: místo termínu „cattle“ by bylo asi vhodnější použít adekvátní zoologický termín – bovine nebo ox. Předpokládám, že v paleolitu ještě dobytek nebo skot chován nebyl.

Uvedené poznámky a dotazy jsem zformuloval pro lepší pochopení problematiky a nikoliv pro zpochybnění výsledků. Kolegyně Jana Marešová ať už jako vedoucí kolektivu nebo spoluautorka prezentuje ucelený soubor prací zabývající se lidskými preferencemi estetických aspektů vybraných skupin obratlovců a dává je velmi originálně do souvislosti s úspěšností jejich prezentace v chovných zařízeních. Převážná většina poznatků byla již publikována v kvalitních odborných časopisech, což je rozhodující kritérium úspěšné disertační práce. Doporučuji proto tuto práci k obhajobě.

V Č. Budějovicích 2. 3. 2012

Doc. RNDr. F. Sedláček, CSc.
PřF JU v ČB

